

1642 TARİHLİ AVÂRIZ DEFTERİNE GÖRE VİZE SANCAĞI KAZALARI

Volkan ERTÜRK (*)

Öz

XV. ve XVI. yüzyılların önemli kaynaklarından olan tahrir defterleri tımar sistemindeki çöküntüye bağlı olarak XVII. yüzyılda önemini kaybetmiştir. XVII. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren avâriz vergisinin yıllık vergiye dönüştürülmesi ve iltizam sisteminin yaygınlaştırılmasıyla avâriz defterleri ön plana çıkmıştır. Bu çalışmada Vize sancağına tabi Kırkkilise, Hayrabolu, Pınarhisar ve Havass-ı Mahmud Paşa kazaları incelenmiştir. Bu kazaların merkez nüfusları ve mahalle yapılanmaları ile kazalara tabi köylerin nüfusları ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Ayrıca Vize sancağındaki kazalar ve bu kazalara bağlı köylerdeki askeri ve dini sınıfa mensup kişiler de tablolarda belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Avâriz, Vize, Osmanlı Devleti, Sancak, Kaza

The Townships of Vize District According to the Avâriz Register (Extraordinary Tax Register) Dated 1642

Abstract

Tax registers, which were among the important sources of the 15th and 16th centuries, lost their importance in the 17th century as a result of the collapse of the tımar system. As avâriz tax (extraordinary tax) was turned into annual tax as of the first quarter of the 17th century and tax farming became widespread, avâriz registers (extraordinary tax registers) came to the forefront. In this study, Kırkkilise, Hayrabolu, Pınarhisar and Havass-ı Mahmud Paşa townships affiliated to Vize district were examined. The populations of centers of those townships, their neighborhood structures, and the populations of the villages affiliated to the above-mentioned townships were examined separately. Furthermore, those people who were members of military and religious classes in the townships of Vize district and the villages of such townships were tabulated.

Keywords: Avâriz, Vize, Ottoman Empire, Sandjak, Town

*) Yrd. Doç. Dr. Namık Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Tekirdağ.
(e-posta: volkanerturk@myinet.com)

Giriş

Osmanlı Devletinin Balkanlara açılan önemli bir stratejik noktasında bulunan Vize şehri, coğrafi konumundan dolayı tarih boyunca birçok defa işgal ve saldırılara maruz kalmıştır. Tarihi geçmişi antik çağlara kadar uzanan Vize ve bölgesinin bilinen en eski sahipleri Traklardır (Ceylan, 2011, s. 53-54). Traklar'dan sonra Romalılar bölgeye hâkim olmuşlardır (Öztürk, 1959, s. 23-25). M.S. 338'de Bizans İmparatoru I. Kostantin devrinde Bizans hâkimiyetine geçen Vize şehri, Anadolu ve Avrupa arasında bir geçiş merkezi olmasından dolayı birçok defa istilalara uğramış, bunun bir sonucu olarak Bizans devrinde belli bir istikrara kavuşmamıştır (Kurat, 1937, s. 127). 1369 tarihinde Osmanlı Devletinin hâkimiyetine geçen Vize şehri¹, bu tarihten sonra İstanbul'un en önemli müdafaa hatlarından birini oluşturmaya başlamıştır.

Osmanlı idari sistemi içerisinde Vize sancağı Doğu Trakya bölgesinde bulunmaktaydı. Rumeli Beylerbeyliğine bağlı bir sancak olarak tesis edilen Vize sancağı, Gelibolu'dan sonra Rumeli eyâletinde ikinci sancak merkezi olmuştur. Doğu Trakya'nın Osmanlı Devleti tarafından tamamen fethedilmesinden sonra bu bölge, yeni idari taksimatta Vize, Kırkkilise ve Çirmen olmak üzere üç sancağa ayrılmıştır (Gökbilgin, 1952, s. 6-7). Diğer taraftan Vize livası, İstanbul'dan başlayan ve Avrupa içlerine kadar giden sağ, orta ve sol kol yol sistemine dâhildir. Sağ kol üzerinde bulunan Vize, bu açıdan önemli bir mevki işgal etmekteydi (Halaçoğlu, 1981, s. 123).

Kanuni Sultan Süleyman devrinde Vize sancağı, Rumeli vilayetine bağlı 33 sancaktan biriydi (İnalçık, 2001, s. 766). 1530 tarihli muhasebe-i vilayet-i Rumili defterine göre Vize livası; Vize, Pınarhisar, Kırkkilise, Hayrabolu, Babaeskisi, Bergoz, Çorlu, Silivri, Hasha-i İstanbul kazaları ile Hatunili nahiyesinden oluşmaktaydı (BOA. TD. 387, s. 245-318). 1539 tarihli Vize livası ve köylerinin nüfus ve hâsılatını ihtiva eden mufassal defterin baş sayfasında, yine 1530 tarihli defterde olduğu gibi 9 kaza ve 1 nahie kayıtlıdır (BOA. TD. 194, s. 1). 1568 tarihli timar icmal defterinde yukarıda bahsedilen kazalara Hasköy kazası da eklenmiştir (TK. KKA. TD. 310, s. 2). Hasköy kazasının Havass-ı Mahmud Paşa olarak geçtiği 1613 tarihli evkaf defterinde ise diğer kazalar isim ve konumlarını aynıyla muhafaza etmiştir (BOA. TD. 541, s. 1-464).

Vize sancağı kazalarının imparatorluğun başkenti İstanbul'a çok yakın bir konumda bulunması bölgenin ekonomik olarak Osmanlı devlet ricalinin ilgi alanına girmesine

1) Çalışmalarında Osmanlı kroniklerini yabancı kaynaklarla mukayeseli olarak kullanan Halil İnalçık'a göre Vize şehrinin fethi şöyle gerçekleşmiştir: "770/1369 kışında Sultan Edirne sarayında kalır. 770/1369 baharında Sultan Bizans'a karşı yeniden harekâta geçerek Trakya'da Istranca (bugün Yıldız) dağları eteğinde önemli Pınarhisar, Kırkkilise ve Vize kalelerini ele geçirir. Kırkkilise karşı koyduğu için savaştan Rum askerini kılıçtan geçirir. Sultan Kırkkilise'yi kuşatırken Mihaloğlu doğuda Vize kalesi üzerine gider. Pınarhisar ve Kırkkilise'nin teslim olmaları üzerine Sultan Vize üzerine gelir. Bir ay direnen kale sonunda teslim olur.", İnalçık, H. (2006). "Polunya (Apollunia)- Tanrı Yıkdığı Osmanlı Rumeli Fetihleri Kronolojisinde Düzeltmeler", Prof. Dr. Mübahat S. Kütiikoğlu'na Armağan, İstanbul s. 49-50.

neden olmuştur. Vize sancağının hem devlet ricalinin haslarının yoğunlukta olduğu bir bölgede bulunması (Ertürk, 2013, s. 171-198) hem de adı geçen zümrenin vakıflarına ve vakif gelirlerine ev sahipliği yapması (Ertürk, 2013, s. 279-300) bölgenin önemini bir kat daha arttırmıştır.

Bu çalışmada, 1530 tarihli muhasebe-i vilayet-i Rumili defteri ve 1642 tarihli avâriz defterindeki kayıtların verdiği imkân ölçüsünde Vize sancağına tabi Kırkkilise, Hayrabolu, Pınarhisar ve Havass-ı Mahmud Paşa kazaları ve kazaya tabi olan karyeler nüfus ve yerleşme bağlamında mukayese edilerek değerlendirilecektir.

XVI. yüzyılın sonlarından itibaren Osmanlı Devletinde tımar sisteminin bozulmaya (Karpat, 2006, s. 239) başlaması sonraki yüzyıla geçiş sürecinde devletin sıkıntı ve krizler yaşamasına zemin hazırlamıştır.² Tımar sisteminin eski işlevselliğini yitirmesi üzerine XVII. yüzyılda Osmanlı merkezi hazinesinin en önemli gelir kaynakları avâriz³ ve cizye vergileri olmuştur. Dolayısıyla bahsedilen vergilerle ilgili kayıtları içeren avâriz ve cizye defterleri XVII. yüzyıl Osmanlı tarihi çalışmalarının en önemli kaynakları arasındadır (Özel, 2000, s. 35-36). Tahrir asrı olarak nitelendirilen XV. ve XVI. yüzyıllar ayrıntılı olarak çalışılmakla birlikte, temettuat defterlerinin damgasını vurduğu XIX. yüzyıl yeterince aydınlatılamamıştır. Bu yüzyıllar arasında kalan XVII. ve XVIII. yüzyıllar ise Osmanlı demografisinin karanlık dönemleri olarak nitelendirilmektedir (Gökçe, 2005, s. 73).

XVII. yüzyıldan itibaren devlet bürokrasisinin genişlemesi, iktisadi ve sosyal alandaki gelişme ve değişimler, tahrir geleneğinde de kendisini göstermiştir. Yeni tahrir geleneğinde, her vergi kaynağı için ayrı ayrı defterler tutulmaya ve merkezde bunlarla alakalı bürolar oluşturulmaya başlanmıştır. Bununla beraber merkezden il yazıcıları gönderilme-

2) Bu hususta geniş bilgi ve tafsilatlı değerlendirmeler için bkz. Mehmet Öz, *Kanun-ı Kadimin Peşinde Osmanlı'da Çözümle ve Gelenekçi Yorumcuları*, Dergah Yayınları, İstanbul 2009.

3) Avâriz ile ilgili olarak genel bilgiler için bkz. Barkan, Ö.L.(1993). "Avâriz", *İA*, II, İstanbul, s. 13-19; Sahillioğlu, H. (1991). "Avâriz", *DİA*, IV, İstanbul, s. 108-109; M. Canard, "Awarid", *EI*, I, p. 760-762; Ayrıca avâriz defterleri kullanılarak yapılan bazı demografik çalışmalar için bkz. Emecen, F. M. (1982). Kayacık Kazasının Avâriz Defteri, *Tarih Enstitüsü Dergisi*, 12, 159-170, İstanbul.; Ünal, M.A. (1997). 1646(1056) Tarihli Harput Kazası Avâriz Defteri, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XII, İzmir, 9-73; İnbaşı, M. (2001). 1642 Tarihli Avâriz Defterine Göre Erzurum Şehri, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 4, 9-32, İstanbul; Gökçe, T. (2007). 1695 Tarihli Mufassal Avâriz Defterine Göre Filibe Kazasında Nüfus ve Yerleşme Düzeni, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXII/2, 53-107, İzmir; Öztürk, M. (1997). 1616 Tarihli Halep Avâriz-Hâne Defteri, *OTAM*, VIII, s. 249-293, Ankara; Çakar, E., Kara, F. (2005). 17. Yüzyılın Ortalarında Arapgir Sancağında İskân ve Nüfus (1643 Tarihli Avâriz-Hâne Defterine Göre), *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 385-412, Elazığ; Demirci, S. (2012). Some Notes on the Avârizhanes of the Liva of Niğde in the Province of Karaman, *History Studies*, 4(2), 135-148; Demirci, S. (2003). Some Notes on Avârizhanes of Konya Livası 1621-1700, *Journal of Academic Studies*, 5, 105-118; Öz, M., Acun, F. (2008). *Orta Karadeniz Tarihinin Kaynakları VII, Karahisar-ı Şarki Sancağı Mufassal Avâriz Defteri (1642-43 Tarihli)*, Ankara; Bostan, M.H. (2002). XVII. Yüzyıl Avâriz ve Cizye Defterlerine göre Of Kazasının Nüfusu ve Etnik Yapısı, *XIV. Türk Tarih Kongresi (Ankara 9-13 Eylül 2002)*, *Kongreye Sunulan Bildiriler, II. Cilt I. Kısım*, 413-429, Ankara; Çakır, İ.E. (2010). Uşak Kazası (1676 Tarihli Avâriz Defterine Göre), *OTAM*, XX-VIII, 27-47, Ankara; Demir, A. (2012). 1642 Tarihli Avâriz Defterine Göre Koğans Kazası, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 505-529, Gaziantep;

miş, bu görev taşradaki yöneticilere havale edilmiştir (Öztürk, 1997, s. 251-252) Taşradaki yöneticilerin itinalı ve sağlıklı bir şekilde tutulmasını sağladıkları avâız defterleri, iskân ve demografi tarihimiz açısından büyük önem taşımaktadır. Bu defterler, incelenen bölgenin idari yapısını ve vergilendirilmiş nüfusun tespit ve tahlilini yapma imkânını sağlamaktadır (Çakar-Kara, 2005, s. 386).

Mufassal ve icmal olarak ikiye ayrılan avâız defterleri sayesinde XVII. yüzyılda bir bölgedeki nüfus hareketleri tespit edilebilmektedir. Bunun yanı sıra bu defterler vergi amaçlı tutulduklarından ve sınırlı nüfus bilgilerini ihtiva ettiklerinden dolayı nüfus ile ilgili tam sağlıklı bilgiler vermezler. Vergilendirilmiş nüfusu tespit ettiklerinden dolayı nüfus değerlendirmelerinde ihtiyatla kullanılmalıdırlar (Açıkel, 2002, s. 349)

Avâız defterlerinde nüfus, “*avâız hânesi*” ve “*hâne-i gayr ez- avâız*” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. “*avâız hânesi*”, vergilendirilen nüfusu, “*hâne-i gayr ez-avâız*” ise belli bir hizmet karşılığı vergiden muaf konumda olanları ifade etmektedir. Avâız vergisinde, duruma ve bölgesine göre gerçek hânenin dört ile beş hânesi bir avâız hânesini oluşturmaktadır (Sahillioğlu, 1991, s. 108-109). Ahmet Tabakoğlu bir avâız hânesinin üç ile on gerçek hâne arasında değiştiğini ifade etmektedir (Tabakoğlu, 2002, s. 672). Cengiz Orhonlu’ya göre ise itibarî avâız haneleri 3, 5, 10, 15 evli olarak kabul edilen birer vergi birimini teşkil etmektedir (Orhonlu, 1990, s. 57-58).

Vergi verebilecek durumda olan hânelere avâız hânesi denilmekteydi. Bilindiği gibi avâız hânesi, gerçek bir hâne olmayıp İtibari bir vergi hanesiydi. Vergi alınacak ünitenin iktisadi ve beşeri durumuna göre belirlenen bir rakamdır. Sayımlarda, çalışan veya kazanan, vergi vermeye gücü yeten kimseler avâız hânesine dâhil edilmişlerdir. Mücerredler de avâıza dâhildir. Sayımlarda her kazadaki muafklar da sayılır ve bunlar hâne-i gayr ez-avâız olarak kaydedilirdi (Öztürk, 1997, s. 252-253).

Bazı araştırmacılara göre ise hane ifadesi⁴ sadece avâız hanesine işaret etmekle beraber avâızdan muaf olan kişiler de bu rakama dâhil edilmektedir. Bazen münferid muaf grupların hepsi bazen de piri fani grubu dışında kalanlar hakiki hâne olarak kabul edilmiştir (Güneş, 2004, s. 178-179). Miktarı her bölge için padişah fermanıyla tespit edilen avâız vergisi Şehir-köy farkı gözetilmeksizin emlak sahibi reayadan alınır. Şehir ve köylerdeki her hâne vergi mükellefi sayıldığından ancak bunların birkaçı bir arada avâız hânesi olarak kaydedilmekteydi (Orat, 2012, s. 222).

Çalışmamızın temel kaynağını teşkil eden avâız-hâne defteri Başbakanlık Osmanlı Arşivi Kamil Kepeci Tasnifi Mevkufat kaleminde 2590 numarada kayıtlı bulunmaktadır. Defterin tamamı 371 sayfa olup, 53-56, 143-152, 230-236, 285-288 sayfaları arası boştur. Deftere sayfa numarası verilirken 187’den 191’e, 197’den 201. sayfaya atlanmıştır. Vize sancağına tabi kazalardan Havass-ı Mahmud Paşa 1-24, Hayrabolu 25-74, Pınarhisar

4) Hâne ifadesinin kullanımı ile alakalı geniş bilgi ve tafsilatlı değerlendirmeler için bkz. Öz, M. (1991). Tahrir Defterlerinin Osmanlı Tarihi Araştırmalarında Kullanılması Hakkında Bazı Düşünceler, *Vakıflar Dergisi*, XXII, 436-437, Ankara.

75-112, Kırkkilise 113-153 sayfaları arası kaydedilmiştir. Vize sancağına tabi olmayan kazalardan Malkara 154-229, Keşan 237-284, İpsala 289-371 sayfaları arası kayıtlıdır. Yine çalışmamızda 1642 tarihli avâriz defteri ile mukayese için kullandığımız 1530 tarihli muhasebe-i vilayet-i Rumili defteri Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunmaktadır. Bu defterde kayıtlı olan Havass-ı Mahmud Paşa, Hayrabolu, Pınarhisar ve Kırkkilise kazaları yine avâriz defterinde olduğu gibi Vize sancağına bağlıdır.

1- Kazalardaki Merkez Nüfus:

a-) Kırkkilise kazası:

Osmanlı Devleti'nde şehir; siyasi, ekonomik, kültürel ve dini faaliyetlerin yoğun olarak yaşandığı merkezdi. Şehirlerin temel iskân üniteleri olan mahalleler yaşam ve idari açıdan buralarda yaşayan insanlar için de en alt birimdi. Fiziki bir ünite olmanın yanı sıra mahalle birbirini tanıyan, bir ölçüde birbirinin davranışlarından sorumlu, sosyal dayanışma içinde olan kişilerden oluşmuş bir topluluğun yaşadığı yerd (Ergenç, 1981, s. 1265-1270; Ergenç, 1984, s. 69-73).

Osmanlı şehir toplumu; dinî, idarî, askerî ve ilmiye sınıfı mensuplarının oluşturduğu askerî zümre ile şehirselleşen üretim ve hizmet sektörlerinde çalışan esnaf ve zanaatkârlardan oluşmaktadır (Ergenç, 1989, s. 1421-1422). 1642 tarihli avâriz defterindeki verilerin tasnifiyle ortaya çıkan tabloda bu sosyal tabakalaşmanın Vize sancağı kazalarında da geçerli olduğunu görmekteyiz.

İncelediğimiz dönem itibariyle Kırkkilise kazasında 1530 tarihinde 6 mahalle mevcut iken 1642 tarihinde bu sayı 10'a yükselmiştir (BOA. TD. 370, s. 268, BOA. MAD. 2590, s. 114-120). 1530 tarihinde mevcut olan Cami-i Kebir, Cami-i Atik, Hacı Zekeriya, Karaca İbrahim, Yapraklı ve Sultan Bayezid mahalleleri 1642 tarihinde de varlığını devam ettirmektedir. Bunlara ilaveten arada geçen zaman zarfında kurulmuş olan Doğanca, Delakzade, Hadice Hatun ve Karakaş mahallelerine de bu tarihte rastlamaktayız.

Kırkkilise kazasında mevcut olan mahalle adları incelendiğinde, cami adlarının, dinî şahsiyetlerin ve şahıs adlarının mahallelere isim olarak verildiği görülmektedir. Bu isimlendirme yöntemi Türk yer adları geleneğine de uygun düşmektedir (Çakar-Kara, 2005, s. 393) Bununla beraber Cami-i Kebir ismiyle bir mahallenin şehirde bulunması, İslam ve Osmanlı şehirlerinin temel ögesi olan Ulu Camii kültürünün Kırkkilise kazasında da olduğunu göstermektedir.

XVII. yüzyılın ikinci yarısında şehri ziyaret eden Evliya Çelebi, şehrin bağ ve bahçeler içerisinde mamûr ve kiremit örtülü evlere sahip olduğunu yazmaktadır. Hatta evleri saraya benzettir. Şehirde iki hamam olduğunu, her iş kolu ile ilgili esnafın bulunduğunu, bedesteninin faal olduğunu, mükemmel hanları bulunduğunu, kurşun örtülü imaretleri olduğunu, mahalle mekteplerinin bulunduğunu, yer yer sebil ve çeşmelerin mevcut olduğunu belirtir. Ayrıca köprü başındaki çeşmenin yanında bulunan kahvehânedede ilim sohbetleri yapıldığını da ifade eder (Evliya Çelebi, V, 2001, s. 46). Yine XVII. yüzyılda

Kırkkilise şehrini gezen Polonyalı Simeon buradaki evlerin taştan yapıldığını belirtmektedir (Andreasyan, 1964, s. 3).

1530 yılında 103 nefer⁵ vergi nüfusuyla⁶ en kalabalık mahalle Cami-i Kebir mahallesi iken, 1642 tarihinde yeni kurulmuş olan Karakaş mahallesi en kalabalık mahalledir. Şehrin toplam vergi mükellefi sayısında önemli oranda bir değişiklik olmamasına rağmen 1530 yılında mevcut olan mahallelerin 1642 tarihinde vergi nüfuslarında azalma görülmektedir. Bu durumun muhtemel sebebi yeni kurulan mahallelere eski mahallelerden yapılan göçler olabilir.

Kırkkilise kazasında 1530 tarihinde 380 nefer mevcutken 1642 tarihinde bu sayı % 7,2'lik bir düşüşle 353'e inmiştir (BOA. TD. 370, s. 268, BOA. MAD. 2590, s. 114-120). 1530 tarihinde toplam neferin % 1,3'ü askerî sınıfa mensup olup, 1642 tarihinde bu oran % 12,7'ye yükselmiştir. 1530 tarihinde toplam neferin % 3,7'si dinî sınıfa mensup olmakla birlikte 1642 tarihinde bu oran % 0,3'e gerilemiştir. Askerî sınıfın sayısında yaşanan bu büyük artışın, Vize sancağının imparatorluğun başkentinin en önemli müdafaa hattını oluşturması ve Osmanlı ordusunun batı seferlerinin geçiş güzergâhı üzerinde bulunmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Takribi 100 yıllık süreçte şehirdeki nefer sayılarındaki düşüşün sebeplerini irdeleyecek olursak devletin duraklamasına paralel olarak ekonomik sebeplerden kaynaklanan muhtemel asayiş sorunlarının bu duruma etki ettiğini söyleyebiliriz. Nitekim Kırkkilise ve çevresiyle alakalı olarak mühime defterlerinde birçok asayiş problemine rastlamaktayız (BOA. MD 3, hüküm no 200, 304, 876, 1196), (BOA. MD 6-1, hüküm no 1830), (BOA. MD 7-3, hüküm no 2308), (BOA. MD 10, hüküm no: 207, 235, 245). Bununla beraber yangın, sel felaketi ve o devirde sıkça görülen salgın hastalık vb. faktörlerde şehir nüfusunda yaşanan azalmanın sebepleri olarak düşünülebilir.

XVI. yüzyılda tahrir defterlerinde tespit edilen nüfus artışlarının aksine, XVII. yüzyılda avâriz ve cizye defterlerinin incelenmesi sonucu Anadolu genelinde yaşanan nüfus azalmaları tartışma konusu olmuştur. Bazı araştırmacılar bu durumu Osmanlı coğrafyasında XVII. yüzyılda yaşanan kriz sürecinin doğal bir sonucu olarak ifade etmişlerdir. Bu teze muhalif olan araştırmacılar ise bu devir kaynaklarının demografik olarak güvenilirliğini sorgulamışlar ve azalmanın göç, göçebelğe dönüş veya İslamlaşmaya bağlı sözde bir düşüş olabileceğini ifade etmişlerdir (Özel, 2006, s. 224).

5) Tahrir defterlerinde vergi mükellefi olan "hane", "mücerred" ve "muaf"ların toplamını ifade etmek için genellikle "nefer" tabiri kullanılmaktadır. İncelediğimiz 1642 tarihli avâriz defterinde hane ve mücerred ayrımı yapılmadığından biz buradaki nefer tabirini hâne olarak kabul ettik.

6) Avâriz vergi tabanına dâhil olmayan bir miktar askerî ve muaf zümrenin de göz önünde bulundurulması zaruretinden dolayı, neferen deftere kayıtlı olanların niteliğinin belirsiz olduğu durumlarda, bunların temsil ettiği gerçek nüfusa dair tespitte bulunmak zorlaşmaktadır. Bununla birlikte, kurgusal bir özellik arz etmekle beraber, sadece gerçek nüfusa dair bir fikir verebilmek için, çalışmamızda her bir nefer gerçek hâne olarak kabul edilmiştir. Bu hususta yapılan bu tarz bir kabul ve tafsilatlı bir değerlendirme için bkz. (Gökçe, 2005, s. 89).

Tablo I. *Kırkkilise Kazası Mahalleleri*

	Mahalleler	Hane ve Mücerred	Askeri Görevliler	Dini Görevliler	Neferen
1530	Cami-i Kebir	80 (15)	1	7	103
	Cami-i Atik	24 (12)	-----	1	37
	Hacı Zekeriya	41 (13)	-----	1	55
	Karaca İbrahim	44 (12)	3	3	62
	Yapraklı	20 (5)	1	1	27
	Sultan Bayezid	74 (21)	-----	1	96
	Toplam	283(78)	5	14	380
1642	Cami-i Kebir	53	8	-----	61
	Cami-i Atik	9	4	-----	13
	Hacı Zekeriya	40	4	-----	44
	Karaca İbrahim	30	8	1	39
	Yapraklı	16	1	-----	17
	Sultan Bayezid	24	4	-----	28
	Doğanca	27	3	-----	30
	Dellakzade	26	1	-----	27
	Hadice Hatun	26	5	-----	31
	Karakaş	56	7	-----	63
Toplam	307	45	1	353	

b-) Hayrabolu kazası

İncelediğimiz dönemde Hayrabolu kazasında hem 1530 tarihinde hem de 1642 tarihinde 14 mahalle bulunmaktadır (BOA. TD. 370, s. 278, BOA. MAD. 2590, s. 57-61). 1530 tarihinde mevcut olan Hisariçi, Bacdar, Abdi Hoca, Kulfal, Şeyhlü, Kuyumcu, Tahta Mescid, Hacı Hızır, Hacı İlyas mahallelerine 1642 tarihli avâriz defterinde de rastlanmaktadır. Ayrıca 1530 tarihli muhasebe-i vilayet-i Rumili defterinde kayıtlı olup 1642 tarihinde mevcut olmayan Birinci, Zekeriya, Şeyhi, Köse Mehmed, Mescid-i Hüseyin mahallelerinin yerine Ümmi Efendi, Kara Yahşi, Kethüda, Dutoğlu, ve Küçük Bacdar mahalleleri kurulmuştur.

Hayrabolu kazasındaki mahalle adlarının cami ve mescid adları, dini şahsiyetler ve şahıs adlarından oluştuğu görülmektedir. Bunlar arasında en çok dini şahsiyetlerin isimlerinin mahallelere daha yoğun bir şekilde ad olarak konulduğu müşahede edilmektedir. Osmanlı şehirlerinde yaygın bir gelenek olan şehrin en büyük camiiinin mahalleye isim olarak verilmesi uygulamasına Hayrabolu kazasında rastlanılmamaktadır.

XVII. Yüzyılın ikinci yarısında kazayı ziyaret eden ve burayı küçük Edirne'ye benzeten Evliya Çelebi, buranın geniş ve düz bir ovada, bağlı bahçeli, ab-ı hayat suları akan, bakımlı ve şenlikli bir yer olduğunu söylemektedir. Ayrıca evlerinin kiremitli, baştanbaşa iki katlı, hepsi kargir yapılı, mamur ve büyük hanelerden müteşekkil olduğunu belirtmektedir. Yine, Evliya Çelebi buranın verimli topraklarına da dikkat çekmiş, yörede yetişen yonca, tırfıl ve otun hiçbir diyarda olmadığını belirterek âl-i Osmanın iki bin katar develerinin bu sahrada otlayıp gezdiğini kaydetmiştir (Evliya Çelebi, VIII, 2003, s. 346-347). Nitekim bu hususa dair bir kayıt 1568 tarihli mufassal tahrir defterinde⁷ de geçmektedir.

1530 tarihinde 86 nefer (BOA. TD. 370, s. 278) ile en kalabalık mahalle olan Hisariçi mahallesi 1642 tarihinde 23 nefer ile yine en kalabalık mahalle durumundadır. 1530 tarihinde 13 nefer ile en az nefer sayısına sahip Bacdar mahallesinin yerini 1642 tarihinde 7 nefer ile Kuyumcu mahallesi almıştır. Takribi 100 yıllık süreçte mahallelerin ortalama nefer sayılarının önemli oranda azaldığı görülmektedir.

Hayrabolu kazasında 1530 tarihinde 410 nefer kaydedilmişken 1642 tarihinde % 56,6'lık bir düşüşle 178 nefer kaydedilmiştir (BOA. TD. 370, s. 278, BOA. MAD. 2590, s. 57-61). 1530 tarihinde toplam neferin % 0,5'i askerî sınıfa mensup iken 1642 tarihinde bu oran % 3,9'a yükselmiştir. 1530 tarihinde toplam neferin % 3'ü dinî sınıfa mensup iken 1642 tarihinde dinî sınıfa mensup nefer bulunmamaktadır. Görüldüğü üzere askerî sınıfın oranının yükselmesi ve dinî zümrenin oransal olarak düşüşü Kırkkilise kazası ile paralellik göstermektedir.

Hayrabolu kazasında nefer sayılarında görülen önemli azalmanın sebebinin sancağın diğer kazalarında olduğu gibi ekonomik şartlardan kaynaklanan asayiş sorunları olması muhtemeldir. Nitekim konu ile ilgili mühimme defterlerinde yer alan birçok kayıt bu hususu teyit eder niteliktedir (BOA. MD 6-1, hüküm no 253), (BOA. MD 6-2, hüküm no 1356), (BOA. MD. 7-3, hüküm no 2119-2121). Bununla beraber salgın hastalıklar, sel vb. doğal afetlerin de bu düşüşte etkili olduğu söylenebilir.

7) “Kasaba-i mezbure halkı kadim’ül eyyâmdan hassa develer ahurlarının gübresin ihraç idüp ve su yolların arışlayup ve ahur-ı mezburun meremmatlarının ve ahur kurbunda olan büyük taş köprüden gayri vaki olan köprüleri hidmet ide-gelüp”(TK. KKA. TD. 165, s.78)

Tablo II. *Hayrabolu Kazası Mahalleleri*

	Mahalleler	Hane ve Mücerred	Askeri Görevliler	Dini Görevliler	Neferen
1530	Hisariçi	55 (27)	2	2	86
	Bacdar	10 (2)	-----	1	13
	Abdi Hoca	41 (8)	-----	1	50
	Kulfal	14 (3)	-----	1	18
	Şeyhlü	23 (5)	-----	1	29
	Kuyumcu	11 (8)	-----	-----	19
	Tahta Mescid	24 (8)	-----	-----	32
	Hacı Hızır	23 (5)	-----	1	29
	Hacı İlyas	14 (3)	-----	1	18
	Birinci	26 (7)	-----	1	34
	Zekeriya	24 (1)	-----	-----	25
	Şeyhi	11 (4)	-----	1	16
	Köse Medhmed	16 (4)	-----	1	21
	Mescid-i Hüseyin	16 (3)	-----	1	20
	Toplam		308 (88)	2	12
	Hisariçi	21	2	-----	23
	Bacdar	12	-----	-----	12
	Abdi Hoca	21	1	-----	22
	Kulfal	9	-----	-----	9
	Şeyhlü	9	-----	-----	9
	Kuyumcu	7	-----	-----	7
	Tahta Mescid	14	-----	-----	14
	Hacı Hızır	13	-----	-----	13
	Hacı İlyas	14	-----	-----	14
	Ümmi Efendi	13	1	-----	14
	Kara Yahşi	12	2	-----	14
	Kethüda	11	-----	-----	11
	Dutoğlu	8	-----	-----	8
	Küçük Bacdar	7	1	-----	8
Toplam		171	7	-----	178

c- Havass-ı Mahmud Paşa kazası

Osmanlı Devletine yaklaşık bir asır kadar başkentlik yapmış olan Edirne'ye çok yakın bir konumda bulunan Havass-ı Mahmud Paşa kazası XVI. yüzyılın başlarında kaza statüsünde değildi. 1530 tarihli muhasebe-i vilayet-i Rumili defterinde Kırkkilise kazası sınırları içerisinde “*nefs-i Hasköy*” (BOA. TD. 370, s. 274) ismiyle kaydedilmiş olan Havass-

1 Mahmud Paşa kazası, 1568 tarihli Timar İcmal Defterinde Vize sancağına tabi “*nahiye-i Hasköy*” (TK. KKA. TD. 310, s. 2), 1567-1569 tarihleri arası mühimme kayıtlarını içeren 7 numaralı Mühime Defterinde “*Hasköy veya Mahmud Paşa Hasları*” (BOA. MD 7-1, hüküm no 255), 1613 tarihli Evkaf Defterinde ise yine Vize sınırları içerisinde “*Havass-ı Mahmud Paşa*” (BOA. TD. 541, s. 416) ismiyle kaydedilmiştir.

Tetkik ettiğimiz dönemde Havass-ı Mahmud Paşa kazasında 1530 tarihinde 7 mahalle mevcut iken 1642 tarihinde bu sayı 5’e düşmüştür (BOA. TD. 370, s. 274, BOA. MAD. 2590, s. 2-3). 1530 tarihinde mevcut olan Cami, Gureba ve Gebran mahallelerine 1642 tarihli avâriz defterinde de rastlanmaktadır. Ancak 1530 tarihli muhasebe-i vilayet-i Rumili defterinde kayıtlı olan Yazıcı Ali, Emir ve Şaban Kethüda mahallelerine 1642 tarihinde rastlanılmamaktadır. Tayi Bey ve Hasan Bey mahalleleri 1642 sayımında göze çarpan yeni mahallelerdir.

Kazaya ismini veren Fatih Sultan Mehmed’in vezir- âzamlarından Mahmud Paşa’nın, kazaya tabi köylerden, İstanbul’da kurduğu vakfına önemli oranda gelirler tahsis edilmiştir. 1530 tarihinde Havass-ı Mahmud Paşa kazasının merkez gelirleri ve kazaya tabi 8 karyeden 51.319 akçe, 1613 tarihinde yine kazanın merkez gelirleri ve kazaya tabi 7 karyeden 70.301 akçe Mahmud Paşa vakfına gelir kaydedilmiştir. (BOA. TD. 370, s. 274-275), (BOA. TD. 541, s. 431-439). Bu vakfın gelirlerinden Medine’deki yoksullara da tahsisat ayrılmıştır.⁸

Kazanın 1530 tarihinde 40 nefer (BOA. TD. 370, s. 274) ile en kalabalık mahallesi Emir mahallesi iken 1642 tarihinde 29 nefer ile Gebran mahallesidir (BOA. MAD. 2590, s. 3). 1530 tarihinde 1 nefer ile en az nefer sayısına sahip Yazıcı Ali mahallesinin (BOA. TD. 370, s. 274) yerini 1642 tarihinde 11 nefer ile Gureba mahallesi (BOA. MAD. 2590, s. 3) almıştır. Takribi 100 yıllık süreçte mahallelerin ortalama nefer sayılarının azaldığı görülmektedir.

Havass-ı Mahmud Paşa kazasında 1530 tarihinde 164 nefer kayıtlı iken 1642 tarihinde % 44’lük bir düşüşle 92 nefer kayıtlıdır (BOA. TD. 370, s. 274, BOA. MAD. 2590, s. 2-3). 1530 tarihinde askerî sınıfa mensup nefer kaydı mevcut değilken 1642 tarihinde % 10,9 oranında askerî sınıfa mensup nefer kaydedilmiştir. 1530 tarihinde toplam neferin % 0,6’sı dinî sınıfa mensup olup 1642 tarihinde bu zümreye mensup kimse görülmemektedir. Görüldüğü üzere askerî sınıfın oranının yükselmesi ve din zümrenin oransal olarak düşüşü Kırkkilise ve Hayrabolu kazası ile paralellik göstermektedir.

8) “.....Mahmud Paşa İstanbul’da bir imaret bünyad idüp, yanında bir medrese ve Edirne civarında Hasköy civarında bir medrese dahı ve Sofya’da bir cami yapup, cümle evkafından Medine-i Resül’ün fukarasına yılda bin filori tayin itdi. Her yılda gönderdiler....” Mevlana Neşri (2008). *Cihannüma*, (haz. Necdet Öztürk), İstanbul, s. 386.

Tablo III. *Havass-ı Mahmud Paşa Kazası Mahalleleri*

	Mahalleler	Hane ve Mücerred	Askeri Görevliler	Dini Görevliler	Neferen
1530	Cami	31 (4)	-----	1	36
	Kethüda-i Gureba	9 (4)	-----	-----	13
	Gebzan-i Ortakçıyan	12 (9)	-----	-----	21
	Yazıcı Ali	1	-----	-----	1
	Emir	33 (7)	-----	-----	40
	Gebzan-i Haymane	33 (1)	-----	-----	34
	Şaban Kethüda	15 (4)	-----	-----	19
Toplam		134(29)	-----	1	164
1642	Cami-i Atik	13	5	-----	18
	Gureba	11	-----	-----	11
	Gebzan	29	-----	-----	29
	Tayi Bey	17	4	-----	21
	Hasan Bey	12	1	-----	13
Toplam		82	10	-----	92

d-) Pınarhisar Kazası

Pınarhisar kazasında hem 1530 tarihinde hem de 1642 tarihinde üç mahalle bulunmaktaydı (BOA. TD. 370, s. 262, BOA. MAD. 2590, s. 76-77). 1530 tarihinde mevcut olan Cami mahallesi 1642 tarihinde de varlığını korumuştur. 1530 tarihinde kayıtlı olup 1642 tarihinde kaydına rastlanılmayan Silahdar Ali ve Bahşi Bey mahallelerinin yerine Orta ve Beylik mahallelerinin kurulmuş olduğu görülmektedir.

1530 tarihinde kaydedilen üç mahallenin hane ve mücerred sayıları bir arada verilmiş olup toplam nefer sayısı 89'dur (BOA. TD. 370, s. 262). 1642 tarihinde ise 40 nefer ile Orta mahallesi en kalabalık mahalle durumundadır (BOA. MAD. 2590, s. 76-77). Pınarhisar kazasında takribi 100 yıllık sürede nefer sayılarında % 21,3'lük bir artış yaşanmıştır (BOA. TD. 370, s. 262), (BOA. MAD. 2590, s. 76-77). Sancak ve sancağa bağlı diğer kazaların aksine burada nüfus artışının yaşanmış olması dikkat çekicidir. 1530 tarihli muhasebe-i vilayet-i Rumili defterinde askerî ve dinî sınıfa mensup bir kayıt mevcut değildir. 1642 tarihinde ise toplam nefer sayısının % 24'ü askerî nüfus olarak yazılmıştır. Bu tarihte 1530 tarihinde olduğu gibi dinî sınıfa mensup kişi kaydedilmemiştir.

Tablo IV. Pınarhisar Kazası Mahalleleri

	Mahalleler	Hane ve Mücerred	Askeri Görevliler	Dini Görevliler	Neferen
1530	Cami		-----	-----	
	Silahdar Ali	77 (12)	-----	-----	89
	Bahşi Bey		-----	-----	
Toplam		89			89
1642	Cami-i Şerif	22	5	-----	27
	Orta	28	12	-----	40
	Beylik	32	9	-----	41
Toplam		82	26		108

2- Sancağın Kırsal Alanları

a-) Kırkkilise Kazası Köyleri

Tetkik ettiğimiz 1642 tarihli avâriz defterinde, Kırkkilise kazasına tabi mahallelerden sonra kazaya tâbi köyler kaydedilmiştir. Hâne reislerinin isimleriyle kaydedildiği defterde yer alan askerî ve dinî sınıfa mensup neferler, isimlerinin üstüne düşülen notlarla belirtilmiştir. Kazaya tâbi köylerin altına o köylerle ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Kırkkilise kazasına bağlı köyler ve bu köylerde yaşayan Müslüman ve gayrimüslimlerin dağılım ve toplam nefer sayıları çalışmamızın sonunda yer alan tablolarda gösterilmiştir.

Kazaya tâbi 32 köyde 867 nefer kaydedilmiştir. Nefer toplamına dinî ve askerî zümre de dâhil edilmiştir. Kazada yer alan köyler nefer sayılarına göre sıralandığında Kuru köyü 92 nefer ile en fazla nefer sayısına sahip köydür. Kozcuğaz, Koyun Kâfiri, Bergosucuk, Erikli ve Yund Alanı nefer sayıları 50'nin üzerinde olan köylerdir. Karapınar ve Sihan köylerinin raiyyetlerinin ise dağılmış olduğu tespit edilmiştir. Kaza dâhilinde yer alan köylerin 5'inde 10 neferin altında nüfus kaydedilmiştir.

Defter kayıtlarına göre Kırkkilise kazası köylerinin nüfus büyüklükleri 3 ila 92 arasında değişmektedir. Kazaya tabi, yerleşimin olduğu 30 köyün 5'ini 1-9, 6'sının 10-19, 9'unun 20-29, 2'sinin 30-39, 1'inin 40-49, 4'ünün 50-59, 2'sinin 60-69, 1'inin de 90-99 arasında değişen nefere sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla kaza sınırları dâhilinde içinde nüfus barındıran 30 köyün % 50'sini oluşturan 15'inin kayıtlı hâne sayısı itibariyle 10-29 nefer sayısı arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Kazaya tâbi 32 karyenin nefer ortalaması ise 27'dir.

Askerî nüfusun en fazla olduğu köyler Hayırlı, Yund Alanı, Temürci Halil ve Kara Hüseyinli köyleridir. Kara Hüseyinli köyünde askerî zümreden müteferrika ve bölük sipahisi, Karakoç karyesinde sabık yeniçeri, Koyun Kâfiri karyesinde bostancı, Yund Alanı karyesinde korucu ve doğancı, Hayırlı karyesinde kürecilerin buldukları tespit edil-

miştir (BOA MAD 2590, s. 125, 126, 130, 136, 141). Diğer askerî zümrenin çoğunluğu ise kuloğlu ve sipahizâde olarak kaydedilmiştir. Kazaya tâbi köylerden sadece ikisinde dinî görevli olduğu görülmektedir. Bu dinî görevlilerinde imam olduğu düşünüldüğünde bu köylerde Cuma namazlarının kılındığı, bu köylerin etrafındaki köylere göre merkez konumunda oldukları ve civardaki köylerin Cuma günleri buralarda toplandıkları anlaşılmaktadır.

1642 tarihli avârız defterinde Kırkkilise kazasına tâbi 32 köyden Kozcuğaz, Eriklice ve Koyun Kâfiri köylerinde gayrimüslim nüfus tespit edilmiştir. 867 neferin 175'i gebran olarak kaydedilmiştir. Bu miktar toplam nefer sayısının % 20,2'sine tekabül etmektedir. Kırkkilise kazası merkeziyle beraber ele alındığında Kırkkilise şehrinin tamamında toplam nefer sayısı 1220'dir. Her birinin gerçek hâne kabul edilmesi halinde, buralarda yaşayan nüfusun miktarı yaklaşık 6100 gerçek nüfusa tekabül etmektedir.⁹ Toplam nefer sayısının % 28,94'ünü teşkil eden 353'ü şehir, % 71,06'sını oluşturan 867'si ise köy nüfusudur.

Ekler kısmındaki tablodan da görüleceği üzere Kırkkilise hariç kazaya tabi köylerin tamamının Türkçe isimler taşıdığı görülmektedir. Bu durum bölgenin Osmanlı Devleti tarafından fethinden sonra buralara yerleştirilen Türkmen teşekküllerinin yeni yurtlarına kazandırdıkları bir toponomik durum olarak değerlendirilebilir (İnbaşı, 2000, s. 145-182; Gökbilgin, 1948, s. 648-660).

Kırkkilise ismi Bizanslılar zamanında Saranta Eklasia olarak geçmektedir (Ardel, 1977, s. 763). Osmanlılar ise şehre Kırkkilise demişlerdir. Bu ismin manasıyla ilgili olarak çeşitli görüşler ileri sürülmüştür (Dursunkaya, 1948, s. 51-55). Bu görüşlerin içinde Kırk Azizler kilisesi anlamında Saranta Eklasia'dan Kırkkilise'ye dönüştüğü yolundaki düşünce ağırlık kazanmıştır (Orhonlu, 1979, s. 143).

Kazaya tâbi köyler toponomik açıdan incelendiğinde doğal çevrenin etkisiyle verilmiş isimlerin ağırlık kazandığı görülmektedir. Kavaklı, Karapınar, Eriklice, Elmacık, Yaylacık, Erikli ve Sarısu bu duruma örnek olarak verilebilir. Bölgeye ilk yerleşen ve yerleşmeye önderlik eden kişilerin isimleri olarak da İnce Halil, Kara Hızır, Kara Hüseyinli, Tatarlı ve Asilhanlı isimlerinin verildiği görülmektedir. Dinî içerikli isimlere Uğurlu Şeyh ve Hayırlı, köyde meskûn olanların meşgul oldukları işe göre verilen isime de Temürçi Halil ismi örnek gösterilebilir.

İnceleme konumuz olan avârız defterindeki bazı köylerin altında çeşitli açıklamalara yer verilmiştir. Mesela Eriklice karyesinin, Edirne bahçesindeki onarımlar için çalı ve kereste götürdüğü, Koyun Kâfiri karyesinin yine Edirne'de olan hassa bahçesine hizmet etmekle görevli oldukları, Karapınar ve Erikli karyesi ahalisinin ise derbend hizmetiyle vazifeli olduklarına dair kayıtlar mevcuttur (BOA MD 2590, s. 123, 128, 129, 133).

9) Tartışmalı bir husus olmakla birlikte, gerçek nüfusa dair bir fikir verebilmek için, burada her bir nefer gerçek bir hâne olarak kabul edilmiş, yaygın bir kanaat olan 5 katsayısı ile çarpılmak suretiyle tahmini nüfus elde edilmiştir.

b-) Hayrabolu kazası köyleri

1642 tarihli avârız defterinde Hayrabolu kazasına tâbi köylerin bazıları Kırkkilise kazasından farklı olarak mahallelerden önce yazılmıştır. Defterin 25-52. sayfalarında 34 karyenin kayıtlı olduğu görülmektedir. 53-56. sayfaları arası boş bırakılan defterin, 57-61. Sayfalarında kaydedilmiş olan Hayrabolu kazası mahallelerini müteakip 62-74. sayfalarında ise kazanın diğer 30 karyesi kaydedilmiştir. Hâne reisleri yine isimleriyle yazılmış, askerî sınıfa mensup neferler isimlerinin üstüne not düşülerek belirtilmiştir. Kazaya tâbi köylerin altına o köylerle ilgili açıklamalara da yer verilmiştir.

Kazaya tâbi 64 köyde 1270 nefer kaydedilmiştir. Nefer toplamına askerî zümre de dâhil edilmiştir. Köylerin hiçbirinde dinî zümre ile ilgili herhangi bir kaydın bulunmaması dikkat çekicidir. Kazada yer alan köyler nefer sayılarına göre sıralandığında Kasım Paşa karyesi 78 nefer ile en fazla nefere sahip olan köydür. Sarıyar, Çene ve Kara Karli-i Büzürk karyeleri nefer sayıları 50 ve üzerinde olan köylerdir. Macarlar karyesinin ise reyasının dağılmış olduğu tespit edilmiştir. Kaza dâhilinde yer alan köylerin 13'ünde 10 neferin altında nüfus kaydedilmiştir.

Defter kayıtlarına göre Hayrabolu kazası köylerinin nüfus büyüklükleri 1 ila 78 arasında değişmektedir. Kazaya tabi, yerleşimin olduğu 63 köyün 15'inin 1-9, 21'inin 10-19, 11'inin 20-29, yine 11'inin 30-39, 1'inin 40-49, 1'inin 50-59, 1'inin 60-69, ve 2'sinin de 70-79 arasında değişen nefere sahip olduğu tespit edilmiştir. Kaza sınırları dâhilinde içinde nüfus barındıran 63 köyün % 92'sini oluşturan 58'inin kayıtlı hane sayısı itibariyle 1-39 nefer arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Kazaya tabi 64 karyenin nefer ortalaması ise 19.8'dir. Bu miktarın Kırkkilise kazasının oldukça altında kaldığı görülmektedir.

Askerî nüfusun en fazla olduğu köyler Alacaoğlu, Havlı Oyası, Cani Hızır ve Ulufeciler köyleridir. Hacılı karyesinde askerî zümreden mirahur, Umur Bey karyesinde yeniçeri çavuşu tespit edilmiştir. (BOA. MAD 2590, s. 64, 27). Diğer askerî zümrenin çoğunluğu ise kuloğlu ve sipahizâde, eşkinci ve ellici olarak kaydedilmiştir. Yukarıda da bahsedildiği üzere kazaya tabi köylerden hiçbirinde dinî zümreye mensup nefer kaydı mevcut değildir.

1642 tarihli avârız defterinde Hayrabolu kazasına tabi 64 köyden İlahna ve Keleci köylerinde gayrimüslim nüfus tespit edilmiştir. 1270 neferin 48'i gebran olarak kaydedilmiştir. Bu miktar toplam nefer sayısının % 3,8'ine tekabül etmektedir. Hayrabolu Kazasındaki gayrimüslim nüfusun Kırkkilise kazasının oldukça gerisinde olduğu görülmektedir. Merkezdekilerle beraber Hayrabolu kazasının toplam nefer sayısı ise 1448'dir. Her birinin gerçek hâne kabul edilmesi halinde, kazadaki nüfus yaklaşık 7240 gerçek nüfusa tekabül etmektedir. Yine kazanın toplam nefer sayısının % 12,29'unu oluşturan 178 nefer şehirde, % 87,71'ini oluşturan 1270 nefer ise köylerde yaşamaktaydı.

Hayrabolu şehrinin eski adının Chariupolis olduğu, Osmanlı Devletinin bölgeyi fethinden sonra Hayrı-bol olarak anılmaya başlandığı, XVI. yüzyıl Osmanlı arşiv kayıtlarında ise Hayrabolu isminin kullanıldığı bilinmektedir.¹⁰ Hayrabolu kazasına tabi köy

10) Bu hususta bk. (BOA. TD 387:278), (TK. KKA. TD 310:1), (BOA. TD 541:232), (BOA. TD 286:100), (BOA. TD 210:228), (BOA. TD 202:63), (BOA. TD 185:98).

adlarına bakıldığında ise kaza genelinde Türkçe yer adlarının yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Kazaya tâbi köyler toponomik açıdan incelendiğinde Kırkkilise kazasında ağırlıklı olarak kullanılan ve doğal çevrenin etkisiyle verilmiş isimlerden farklı olarak muhtemelen bölge üzerinde önemli bir etkiye sahip olmuş kişi isimlerinin ağırlıkta olduğu tespit edilmiştir. Emir Yakub, Şah Melik, Kasım Paşa, Bayramşah, Uzun Bey, Umur Bey, Han Oğlu, Hacet Ağa, Emirhanlı, Turabeyci ve Kara Yahşi gibi köy isimleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Ağırlıklı olarak kullanılmamasına rağmen Küçük Kara Karlı, Dalyanlı, Sarıyar gibi doğal çevrenin etkisiyle konulmuş köy isimlerine de rastlanılmaktadır. Köyler arasında dinî içerikli isimlere ise Hacılı, Hacı Halil, Hoca Aydın, Hacı Sunkur gibi köy adları örnek olarak verilebilir.

İnceleme konumuz olan defterdeki bazı köylerin altında bir takım açıklamalara yer verilmiştir. Buna göre Hacılı ve Ferras karyesi sâkinleri has ahırların hizmetinde olduklarından avâriz-ı divaniyeden muaf iken, Çene karyesi sâkinleri de köprü tamiriyle vazifeli olmaları hasebiyle muaftılar (BOA. MAD 2590, s. 42, 63, 64).

c-) Havass-ı Mahmud Paşa kazası köyleri

Kazaya tâbi 28 köyde 704 nefer kaydedilmiştir. Nefer toplamına askerî zümre de dâhil edilmiştir. Kazada yer alan köyler nefer sayılarına göre sıralandığında Eski Polos köyünün 130 nefer ile en fazla nefer sayısına sahip köy olduğu görülmektedir. Petre karyesi nefer sayısı bakımından 50'nin üzerinde olan bir diğer karyedir. Kara Hızır köyünün ise reayasının dağılmış olduğu tespit edilmiştir. Kaza dâhilinde yer alan köylerin 4'ünde 10 neferin altında nüfus kaydedilmiştir.

Defter kayıtlarına göre Havass-ı Mahmud Paşa kazası köylerinin nüfus büyüklükleri 2 ila 130 arasında değişmektedir. Kazaya tabi, yerleşimin olduğu 27 köyün 4'ünün 1-9, 12'sinin 10-19, 5'inin 20-29, 4'ünün 30-39 diliminde nefer sayısına sahip olduğu görülmektedir. Diğer karyelerden çok daha fazla nüfusa sahip olan Petre'nin 116, Eski Polos'un ise 130 neferi bulunmaktadır. Kaza sınırları dâhilinde içinde nüfus barındıran 27 köyün % 92,6'sını oluşturan 25'inin kayıtlı hane sayısı itibariyle 1-39 nefer sayısı arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Kazaya tâbi 28 karyenin nefer ortalaması ise 25.1'dir. Bu ortalama Hayrabolu kazasının üstünde Kırkkilise kazasının ise altındadır.

Askerî nüfusun en fazla olduğu köyler Geredeli, Bey Obası ve Yusuf Şeyhler köyledir. Osmanlı karyesinde 2 doğancı, Aydınli karyesinde 1 müselleme, Bostanlı karyesinde ise 1 Yeniçerinin bulunduğu tespit edilmiştir (BOA. MAD. 2590, s. 7, 15, 16). Diğer askerî zümrenin çoğunluğu ise eşkinci, ellici, kuloğlu ve sipahizâde olarak kaydedilmiştir. Kazaya tabi köylerde dinî zümreye mensup nefer kaydı mevcut değildir.

1642 tarihli avâriz defterinde Havass-ı Mahmud Paşa kazasına tâbi 28 köyden sadece Petre ve Eski Polos köylerinde gayrimüslim nüfus tespit edilmiştir. Buralardaki 704 neferin 199'u gebran olarak kaydedilmiştir. Bu miktar, toplam nefer sayısının % 28,27'sine tekabül etmektedir. Havass-ı Mahmud Paşa kazasındaki gayrimüslim nüfusun Kırkkilise ve Hayrabolu kazalarının oldukça üstünde olduğu görülmektedir. Havass-ı Mahmud Paşa kazası merkeziyle beraber ele alındığında toplam nefer sayısının 796 olduğu görülmekte-

dir. Her birinin gerçek hâne kabul edilmesi halinde, gerçek nüfusun yaklaşık olarak 3980 kişi olduğu ortaya çıkmaktadır. Havass-ı Mahmud Paşa'daki toplam nefer sayısının % 11,56'sını oluşturan 92'si şehir, % 88,44'ünü oluşturan 704'ü ise köylerde yaşamaktaydı.

Havass-ı Mahmud Paşa kazasının isminin Fatih Sultan Mehmed'in vezir-i âzamlarından Mahmud Paşa'dan geldiğini daha önce ifade etmiştik. Havass-ı Mahmud Paşa kazasına tâbi köy adlarına bakıldığında ise gayrimüslim nüfusun meskûn olduğu karyeler hariç Türkçe yer adlarının yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Kazaya tâbi köyler toponomik açıdan incelendiğinde Hayrabolu kazasıyla paralel bir şekilde genellikle şahıs isimlerinin köylere ad olarak verildiği görülmektedir. Kara Hamza, Kara Hızır, Köse Ömer, Nayib Yusuf, Aydın, Keremüddin, Musaca gibi köy isimleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Ağırlıklı olarak kullanılmamasına rağmen Bostanlı, Yola Geldi, Çiftlik gibi doğal çevrenin etkisiyle konulmuş köy isimlerine de rastlanılmaktadır. Dinî içerikli isimlere ise Yusuf Şeyhler köyü örnek olarak gösterilebilir.

İnceleme konumuz olan defterdeki bazı köylerin altında bir takım açıklamalara da yer verilmiştir. Buna göre Havass-ı Mahmud Paşa kazasına tâbi bazı köyler avârız vergisi mukabilinde bir takım hizmetlerle mükelleftiler. Mesela, Musaca Arpaç ve Osmanlı köyleri menzil hizmetiyle mükellef iken Burunsuz ve Hazinedar köyleri de Edirne'deki hassa ahırlara birer araba otluk vermekle mükelleftiler (BOA. MAD 2590, s. 5, 15).

d-) Pınarhisar kazası köyleri

Kazaya tâbi 21 köyde 1601 nefer kaydedilmiştir. Nefer toplamına diğer kazaların kilmelerin de olduğu gibi askerî zümre de dâhil edilmiştir. Kazada yer alan köylerden İskumcuk köyü 378 nefer ile en fazla nefere sahip köydür. Kayacık, Sazara, Bedir, Yaylacık ve Yenice karyeleri ise nefer sayısı bakımından 50'nin üzerinde olan diğer karyelerdir. Kaza dâhilinde yer alan köylerin 2'sinde 10 neferin altında nüfus kaydedilmiştir.

Defter kayıtlarına göre Pınarhisar kazası köylerinin nüfus büyüklükleri 7 ila 378 arasında değişmektedir. Kazaya tâbi, yerleşimin olduğu 21 köyün 2'sinin 1-9, 7'sinin 10-19, 1'inin 20-29, yine 1'inin 30-39, 3'ünün 40-49, 1'inin 50-59 ve yine 1'inin 90-99 diliminde nefer sayısına sahip olduğu görülmektedir. 5 köy 100 ve üzeri nefer sayısına sahiptir. Kaza'daki 21 köyün % 66,7'sini oluşturan 14'ünün kayıtlı hâne sayısı itibariyle 1-49 nefer sayısı arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Kazaya tabi 21 karyenin nefer ortalaması ise 76.2 olup bu ortalama Kırkkilise, Hayrabolu ve Havass-ı Mahmud Paşa kazalarına bağlı köylerdeki nüfus ortalamasının oldukça üzerindedir.

Kazadaki askerî nüfusun en fazla olduğu köyler Hacı Fakih, Rumbeyli, Kızgan ve Akviran köyleridir. Yana karyesinde 1 kuru korucusu, Beylik mahallesinde 1 silahdar, Hacı Fakih karyesinde 1 kuru ağası, 1 kuru korucusu, Kızgan karyesinde 1 müsellemler tespit edilmiştir (BOA MAD 2590, s. 78, 83). Diğer askerî zümrenin çoğunluğu ise küreci, ellici, kuloğlu ve sipahizâde olarak kaydedilmiştir. Kazaya tâbi köylerde dinî zümreye mensup nefer kaydı mevcut değildir.

1642 tarihli avâriz defterinde Pınarhisar kazasına tâbi 21 köyden Yenice, Yana ve İskumcuk köylerinde gayrimüslim nüfus tespit edilmiştir. Buralardaki 1601 neferin 893'ü gebran olarak kaydedilmiştir. Bu miktar toplam nefer sayısının % 55,78'ine tekabül etmektedir. Bu orana bakıldığında Pınarhisar kazasındaki gayrimüslim nüfusun bahsi geçen diğer üç kazanın oldukça üstünde olduğu görülmektedir. Pınarhisar kazası merkeziyle beraber ele alındığında Pınarhisar şehrinin tamamında toplam nefer sayısı 1709'dur. Her birinin gerçek hâne kabul edilmesi halinde, bu da yaklaşık 8545 gerçek nüfusa tekabül etmektedir. Toplam nefer sayısının % 6,32'sini oluşturan 108'i şehir, % 93,68'ini oluşturan 1601'i Pınarhisar kazasına tâbi köylerde yaşamaktaydı.

Pınarhisar kazasına tâbi köy adlarına bakıldığında gayrimüslim nüfusun yoğunluğuna paralel olarak diğer kazalara nazaran Türkçe isme sahip olmayan köy adlarının çokluğu dikkat çekmektedir. Yana, Yovan, Paspale, İskumcuk, Sazara, Poryalı ve Manastır gibi köy isimleri bu duruma örnek olarak verilebilir. Kazaya tâbi köyler toponomik açıdan incelendiğinde doğal çevrenin etkisiyle verilmiş köy adlarının da sayı olarak fazla olduğu görülebilir. Bu duruma örnek olarak Mandıra, Kayacık, Hisarcık, Yaylacık, Evciler gibi köy isimleri gösterilebilir. Dinî içerikli isim olarak tek örnek Hacı Fakih karyesidir.

İnceleme konumuz olan defterdeki köylerin bazıları ile ilgili çeşitli açıklamalar ilave edilmiştir. Mesela Sazara ve Mandıra karyelerinin Mihal Gazi evkafından olduğu, Kayacık ve Kışlak-ı Yeniköy karyelerinin ise Rüstem Paşa evkafına ait oldukları belirtilmiştir. (BOA MAD 2590, s. 87, 88, 91).

Sonuç

İnceleme konumuz olan Vize Sancağı Rumeli Beylerbeyliğine bağlı bir sancak olup Gelibolu'dan sonra Rumeli eyaletindeki ikinci sancak merkezidir. Bu çalışmada 1642 tarihli avâriz defterinde kaydı bulunan Vize sancağına bağlı Kırkkilise, Hayrabolu, Havass-ı Mahmud Paşa ve Pınarhisar kazaları ele alınmıştır. Sancağa tâbi kazalar hem kaza merkezleri hem de kazaya bağlı köyler bağlamında ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Sancağa tâbi kaza merkezlerinde 1530 ile 1642 tarihleri arasındaki süreçte Pınarhisar kazası istisna olmak üzere nefer sayılarında düşüşler yaşanmıştır. Artan mahalle sayılarına rağmen nefer sayılarında azalmalar tespit edilmiştir. Bu süreçte kaza merkezlerinde askerî zümreye mensup kişilerde artış görülürken dinî sınıfa mensup zümrelerde azalma görülmüştür.

Sancağa bağlı köylere baktığımızda ise Pınarhisar kazasının karye başına düşen 76.2 nefer ortalaması ile nüfus yoğunluğu bakımından ilk sırada yer alan kaza olduğu tespit edilmiştir. Hayrabolu Kazası ise 19.8 nefer ortalaması ile sancağın en az nefer ortalamasına sahip kazası olmuştur. Pınarhisar kazası da gerek % 55,78'lik gayrimüslim nüfusu, gerekse % 93,68'lik köylü nüfusu ile dikkat çekmektedir. Şehirli nüfusun en fazla olduğu kaza % 28,94 oran ile Kırkkilise, gayrimüslim nüfusun en az olduğu kaza ise % 3,8 oran ile Hayrabolu kazası olmuştur. Kırkkilise kazasında 2, Hayrabolu ve Havass-ı Mahmud Paşa kazalarında ise 1'er karyenin reayasının dağılmış olduğu tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

- BOA. Maliyeden Müdevver Defterler (Avârız Defteri) Defter No: 2590, 1642 (M).
BOA. Mühimme Defterleri, Defter No: 3, 6-1, 6-2, 7-1, 7-3, 10.
BOA. Tapu Tahrir Defteri (Evkaf Defteri), Defter No: 541, 1613 (M).
BOA. Tapu Tahrir Defteri (Mufassal Defter), Defter No: 194, 1539 (M).
BOA. Tapu Tahrir Defteri (Muhasebe-i Vilayet-i Rumili Defteri), Defter No: 370, 1530 (M).
TK. KKA. Tapu Tahrir Defteri (Timar İcmal), Defter No: 310, 1568 (M).

Araştırma ve İncelemeler

- Açıkel, A. (2002). “Tokat Örneğinde XVII. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı Sosyal Yapısında Buhran”, *Türkler*, X, s. 348-358.
- Ardel, A. (1977). “Kırklareli”, *İA*, IV, s. 763.
- Ceylan, M. A. (2011). “Vize’de (Kırklareli) Yerleşmenin Gelişimi”, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 23, s. 53-92.
- Demirci, S. (2003). “Some Notes on Avârızhânes of Konya Livası, 1621-1700”, *Journal of Academic studies*, V, pp. 105-118.
- Demirci, S. (2012). “Some Notes on the Avârızhanes of the Liva of Niğde in the Province of Karaman”, *History Studies*, 4/2, p. 135-148.
- Dursunkaya, A. R. (1948). *Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür ve Eski Eserleri Yönünden Tetkik*, I, Kırklareli.
- Ergenç, Ö. (1981). “Osmanlı Şehirlerindeki Yönetim Kurumlarının Niteliği Üzerinde Bazı Düşünceler”, *VIII. Türk Tarih Kongresi Kongreye Sunulan Bildiriler 11-15 Ekim 1976*, II, s. 1265-1274.
- Ergenç, Ö. (1984). “Osmanlı Şehrindeki Mahallenin İşlev ve Nitelikleri Üzerine”, *Osmanlı Araştırmaları*, IV, s. 69-78.
- Ergenç, Ö. (1989). “XVIII. Yüzyıl Başlarında Edirne’nin Demografik Durumu Hakkında Bazı Bilgiler”, *IX. Türk Tarih Kongresi (21-25 Eylül 1981) Kongreye Sunulan Bildiriler*, III, s. 1415-1424.
- Ertürk, V. (2013). “Osmanlı Devrinde Vize Sancağındaki Selâtin ve Ümera Vakıfları (1530-1613)”, *Turkish Studies-İnternational Periodical for the Languages Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 8/5, p. 279-300.
- Ertürk, V. (2013). “Vize Sancağı Dirlikleri (1530-1568)”, *History Studies International Journal of History*, Volume 5 Issue 2, s. 171-198.
- Evliya Çelebi (2001). *Seyahatname*, V, Topkapı Sarayı Bağdat 307 Yazmasının Transkripsiyonu-Dizini, haz. Yücel Dağlı, Seyit Ali Kahraman, İbrahim Sezgin, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

- Evliya Çelebi (2003). *Seyahatname*, VIII, Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 308 Numaralı Yazmanın Transkripsiyonu-Dizini, haz. Yücel Dağlı, Seyit Ali Kahraman, Robert Dankoff, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Gökbilgin, M. T. (1948). “Rumeli’nin İskânında ve Türkleşmesinde Yürükler”, *III. Türk Tarih Kongresi (15-20 Kasım 1942) Bildirileri*, s. 648-660.
- Gökbilgin, M. T. (1952). *XV-XVI. Asırlarda Edirne ve Paşa Livası*, İstanbul.
- Gökçe, T. (2005). “Osmanlı Nüfus ve İskân Tarihi Kaynaklarından “Mufassal-İcmal” Avâriz Defterleri ve 1701-1709 Tarihli Gümilcine Kazası Örnekleri”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XX, s. 71-134.
- Güneş, A. (2004). “Osmanlı Tahrir Defterleri ve Bunların Tarih Yazıcılığında Kullanımı Hakkında Bazı Düşünceler”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 150, s. 165-184.
- Halaçoğlu, Y. (1981). “Osmanlı İmparatorluğu’nda Menzil Teşkilatı Hakkında Bazı Mülâhazalar”, *Osmanlı Araştırmaları*, II, s. 123-132.
- İnalcık, H. (2001). “Rumeli”, *İA*, IX, s. 766-773.
- İnbaşı, M. (2000). “Rumeli Yörükleri”, *Anadolu’da ve Rumeli’de Yürükler ve Türkmenler Sempozyumu*, Ankara. s. 145-182.
- Karpat, K. (2006). “Osmanlı Tarihinin Dönemleri: Yapısal Bir Karşılaştırmalı Yaklaşım”, *Osmanlı Geriledi mi?*, (Haz. Mustafa Armağan), İstanbul.
- Kurat, A. N. (1937). *Peçenek Tarihi*, İstanbul.
- Mevlana N, *Cihannüma*, (Haz. Necdet Öztürk). İstanbul 2008.
- Orat, J. A. (2012). “Avâriz Vergisi Üzerine Bir Çalışma: 18. Yüzyıl Başlarında Ankara Uygulamaları”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, V/22, s. 219-232.
- Orhonlu, C. (1979). “Kırkkilise”, *EI*, V, s. 143.
- Öz, M. (1991). “Tahrir Defterlerinin Osmanlı Tarihi Araştırmalarında Kullanılması Hakkında Bazı Düşünceler”, *Vakıflar Dergisi*, XXII, s. 429-439.
- Öz, M., Fatma A. (2008). *Orta Karadeniz Tarihinin Kaynakları VII, Karahisar-ı Şarki Sancağı Mufassal Avâriz Defteri (1642-43 Tarihli)*, Ankara.
- Özel, O. (2000). “Avâriz ve Cizye Defterleri”, *Osmanlı Devletinde Bilgi ve İstatistik*, s. 35-50.
- Özel, O. (2006). “Nüfus Baskısından Krize: 16.-17. Yüzyıllarda Anadolu’nun Demografi Tarihine Bir Bakış”, *VIII. International Congress on the Economic and Social History of Turkey*, (Papers, June 18-21, 1998), s. 219-227.
- Öztürk, K. (1959). *Bütünüyle Vize Tarihi, Coğrafyası ve Turistik Önemi*, İstanbul.
- Öztürk, M. (1997). “1616 Tarihli Halep Avâriz-Hane Defteri”, *OTAM*, VIII, s. 249-293.
- Polonyalı Simeon’un Seyahatnâmesi, (Çev. Hrand D. Andreasyan), İstanbul 1964.
- Sahillioğlu, H. (1991). “Avâriz”, *DİA*, IV, s. 108-109.
- Tabakoğlu, A. (2002). “Klasik Dönem Osmanlı Ekonomisi”, *Türkler*, X, s. 653-694.

Ek

Tablo I. *Kırkkilise Kazası Köyleri*

	Köyler	Hane	Askeri Görevliler	Dini Görevliler	Neferen
1	Kavaklı	11	-----	-----	11
2	Ahmedler	9	-----	-----	9
3	Kozcuğaz	65 (Gebran)	-----	-----	65
4	Karapınar	Hali ez Raiyyet	-----	-----	X
5	Halil	5	-----	-----	5
6	İnece Halil	3	-----	-----	3
7	Sihan	Hali ez Raiyyet	-----	-----	X
8	Kara Hızır	17	3	-----	20
9	Kara Hüseyinli	11	10	2	23
10	Tatarlı	10	1	-----	11
11	Karakoç	24	1	-----	25
12	Ahmedce	21	5	-----	26
13	Asilhanlı	17	2	-----	19
14	Eriklice	51 (Gebran)	-----	-----	51
15	Koyun Kafiri	59 (Gebran)	5	-----	64
16	Uğurlu Şeyh	5	-----	-----	5
17	Keşirlik	23	7	-----	30
18	Bergoscuk	58	-----	-----	58
19	Kadı-i Kebir	19	2	-----	21
20	Erikli	54	2	-----	56
21	Kadı-i Sagir	13	-----	-----	13
22	Elmacık	24	5	-----	29
23	Adadiyeli	9	-----	-----	9
24	Sarısu	12	-----	-----	12
25	Yund Alanı	39	13	1	53
26	Temürci Halil	18	13	-----	31
27	Kurı	87	5	-----	92
28	Yaylacık	20	-----	-----	20
29	İnece	16	-----	-----	16
30	Kızılca	40	-----	-----	40
31	Hayırlı	10	15	-----	25
32	Kıgılı	25	-----	-----	25
	Toplam	600(Müslim) 175 (Gebran)	89	3	867

Tablo II. *Hayrabolu Kazası Köyleri*

	Köyler	Hane	Askeri Görevliler	Dini Görevliler	Neferen
1	Küçük Kara Karlı	6	4	-----	10
2	Emir Yakub	11	1	-----	12
3	Barmaksuz	14	-----	-----	14
4	Şah Melik	8	-----	-----	8
5	Oraylı	31	2	-----	33
6	Hacılı	17	2	-----	19
7	Ferras	37	-----	-----	37
8	Keleci	11 (Gebran)	-----	-----	11
9	Yörükler	11	1	-----	12
10	Dalyanlı	5	-----	-----	5
11	Tamaslar	10	-----	-----	10
12	Kasım Paşa	78	-----	-----	78
13	Temrezli	13	-----	-----	13
14	Macarlar	Hali ez Raiyyet	-----	-----	-----
15	Hacı Halil	2	-----	-----	2
16	Havlı Oyası	20	11	-----	31
17	Arızlı	4	-----	-----	4
18	Alik	1	-----	-----	1
19	Hoca Aydın	2	-----	-----	2
20	Han oğlu	1	-----	-----	1
21	Bacdar Tatarı	1	-----	-----	1
22	Müsellem Mirhanlı	11	7	-----	18
23	Kazancı	1	-----	-----	1
24	Bayramşah	5	-----	-----	5
25	Karaca Kulaguz	5	-----	-----	5
26	Kara Bürçek	17	3	-----	20
27	Mihmad	11	2	-----	13
28	Yavaşça	16	-----	-----	16
29	İlahna	37 (Gebran)	-----	-----	37
30	Hacet Ağa	8	-----	-----	8
31	Kestirice	35	-----	-----	35
32	Uzun Bey	21	1	-----	22
33	Umur Bey	18	-----	-----	18
34	Yörgiç	25	1	-----	26

35	Filibe	19	5	-----	24
36	Turabeyci	20	2	-----	22
37	Çit	20	-----	-----	20
38	Hacı Sunkur	28	2	-----	30
39	Akıncılı	9	1	-----	10
40	Cozyırlı	23	7	-----	30
41	Sarıyar	22	3	-----	25
42	Alacaoğlu	17	13	-----	30
43	Kara Karlı-i Büzürk	70	5	-----	75
44	Emirhanlı	24	7	-----	31
45	Akmeçi	18	2	-----	20
46	Bacdar İlyas	10	-----	-----	10
47	Şalgamlı	9	3	-----	12
48	Kara Yahşi	8	1	-----	9
49	Buzağıcı	4	1	-----	5
50	Kandımaş	37	3	-----	40
51	Doğanca	11	2	-----	13
52	Ulufeciler	30	8	-----	38
53	Sarıyar	55	6	-----	61
54	Sırınsılı	26	3	-----	29
55	Mudrublu	11	2	-----	13
56	Tatarlı	20	4	-----	24
57	Karacagöz	9	4	-----	13
58	Müsellem Ahmed	18	1	-----	19
59	Cani Hızır	9	9	-----	18
60	Hakkı Memi	5	-----	-----	5
61	Çene	50	-----	-----	50
62	Kılıçlar	4	7	-----	11
63	Has	22	3	-----	25
64	Divane Bedir	12	18	-----	30
Toplam		1065 (Müslim)	157		1270
		48 (Gebran)			

Tablo III. *Havass-ı Mahmud Paşa Kazası Köyleri*

Köyler	Hane	Askeri Görevliler	Dini Görevliler	Neferen
1 Geredeli	25	8	-----	33
2 Musaca	10	-----	-----	10
3 Arpaç	12	-----	-----	12
4 Kara Hamza	37	-----	-----	37
5 Söyler	29	2	-----	31
6 Bostanlı	8	2	-----	10
7 Bozanlı	7	1	-----	8
8 Kız Aşıklar	16	3	-----	19
9 Müsellem	21	-----	-----	21
10 Malkoçlar	15	-----	-----	15
11 Kara Hızır	Hali ez Raiyyet	-----	-----	-----
12 Çavuşköy	10	-----	-----	10
13 Çiftlik-i Recep Paşa	15	-----	-----	15
14 Keremüddin	35	1	-----	36
15 Yola Geldi	21	-----	-----	21
16 Köse Ömer	24	4	-----	28
17 Osmanlı	12	3	-----	15
18 Bahşiler	9	-----	-----	9
19 Burunsuz	8	-----	-----	8
20 Hazineदार	17	-----	-----	17
21 Aydın	22	4	-----	26
22 Bey Obası	10	6	-----	16
23 Yusuf Şeyhler	19	5	-----	24
24 Nayib Yusuf	10	-----	-----	10
25 Petre	33 (Müslim) 83 (Gebran)	-----	-----	116
26 Eski Polos	14 (Müslim) 116(Gebran)	-----	-----	130
27 Kayser	2	-----	-----	2
28 Resuller	25	-----	-----	25
Toplam	466 (Müslim) 199 (Gebran)	39	-----	704

Tablo IV. Pınarhisar Kazası Köyleri

	Köyler	Hane	Askeri Görevliler	Dini Görevliler	Neferen
1	Yana	19 (Müslim) 187 (Gebran)	3	-----	209
2	Hacı Fakih	22	10	-----	32
3	Kızgan	10	8	-----	18
4	Bedir	104	3	-----	107
5	Sazara	92	4	-----	96
6	Mandra	11	-----	-----	11
7	Kayacık	50	-----	-----	50
8	Yovan	10	-----	-----	10
9	Hisarcık	45	-----	-----	45
10	Evciler	10	6	-----	16
11	Kışlak-ı Yeniköy	42	-----	-----	42
12	Kürekeçi Ali	10	-----	-----	10
13	Manastır	7	-----	-----	7
14	Poyralı	13	2	-----	15
15	Yaylacık	132	-----	-----	132
16	Rumbeyli	17	11	-----	28
17	Kalfacılar	36	6	-----	42
18	İskumicek	378 (Gebran)	-----	-----	378
19	Yenice	328 (Gebran)	-----	-----	328
20	Paspale	8	-----	-----	8
21	Akviran	7	10	-----	17
	Toplam	645 (Müslim) 893 (Gebran)	63		1601